

ANITA PLAUČA

TE NU BIJA – APRĪĻA JOKS

Vecgada vakars un pirmais aprīlis ir tās dienas, kad cilvēkiem galvā rodas ideja pēc idejas – cita par citu trakulīgākas. Un tā pirmajā aprīlī arī Klāva Ziedkalniņa galvā ieperinājās pārsteidzoši gudra doma. Ja vēl ņem vērā to, ka Klāvu visi uzrunāja par “jauno cilvēku”, kaut gan viņam jau tuvojās ceturtais gadu desmits un smaidot atklājās viens zelta zobs, tad iesprūdušī doma likās vairāk vērtā nekā zelta zobs.

Klāvu varētu slavēt no rīta līdz vakaram, bet pietiks, ja uzzināsiet, ka viņš bija vecpuišis (zelta raksturs, neviena viņu nenocels, ja pats negribēs!) ar omulīgu vēderiņu un mēnestiņu pakausī. Pats galvenais tomēr – viņš nedzēra un nesmēķēja. Pierādījies, ka tas sievietes pievelk kā smērs pie mušpapīra... Tobrīd varēja cerēt, ka Klāvs ilgi nepaliks vecpuišos, jo viņam pavisam nesen bija uzradusies sirds karaliene – Lolita. Viņa dzīvoja tanī pašā kvartālā, tikai Lolitas māja atradās ielas vienā galā, bet Klāva – otrā. Liktenis bija tik labvēlīgs, ka viņi bija satikušies, un Klāvs pavadīja pie viņas vienu otru neaizmirstamu stundiņu.

Lolita bija burvīga būtne: dažus gadus jaunāka par savu iecerēto, kupliem izbalinātiem matiem, kas sprogojās mazās koķētās sprodziņās. Apaļajos sārtajos vaigos kā gatavos ābolos allaž iespiedās mīlīgas bedrītes. Vienīgā nelaime bija tā, ka viņa bija atļāvusies izaugt galvas tiesu garāka par savu iecerēto. Tomēr tāds apstāklis diviem vientuļiem un mīlošiem cilvēkiem nav nekāds šķērslis. Pašā ziedonī viņi bija nolēmuši nosvinēt kāzas un sākt laimīgu laulības dzīvi. Bet, atklāti sakot, Klāvs klusībā vēl šaubījās: vai iecerētā ir pietiekami stipri viņā iemīlējusies? Reizēm viņam likās, ka Lolita grib apprecēties tikai tāpēc, lai tiktu pie viņa skaistā uzvārda, jo viņai pašai bija neglīts un grūti izrunājams. Un, lai par visu to tiktu skaidrībā, Klāva Ziedkalniņa galvā arī dzima šis aprīļa joks.

Pirmā aprīļa pievakarē viņš saposās iziešanai: kā vienmēr - jaunajā brūnajā uzvalkā, sniegbaltā kreklā un košā kaklasaitē ar pamatīgu paša sasietu mezglu. Tikai ar odekolonu gan viņš šoreiz rīkojās izšķērdīgāk: salaistījās tā, ka pašam aizcirtās elpa. Atguvies no pārsmaržošanās, viņš varēja doties ceļā un īstenot savu grandiozo

plānu.

Uz ielas bija brīnumjauki. Saulīte gan vairs nespīdēja. Tā bija pazudusi aiz māju jumtiem, bet vēl varēja manīt sārto atblāzmu. Visapkārt pludoja, tecēja, čurkstēja un pilēja. Netīrie sniega pikuči kusa kā tauki uz karstas pannas. Bija taču pavasaris! Klāvs šādā brīdī nespēja palikt vienaldzīgs. Aiz pārlietu lielas jūtu pārpilnības viņa sirds krūtīs sviedās otrādi – sitieni kļuva ātri un pamatīgi, tāpēc viņš tikko novaldījās, lai nesāktu skriet, jo tik ļoti vēlējās redzēt Lolitiņu.

Pie mīļīgās būtnes vārtiņiem Klāvs apstājās. Ar izmeklētāja caururbjošo skatienu vispirms uzmanīgi nopētīja mājas logus: vai gar aizkaru malu viņu kāds nenovēro? Tad pameta paviršu skatienu uz ielu. Tuvumā nemanīja nekā aizdomīga. Nu varēja sākt. Redzēs, redzēs, kādu gīmīti nu rādīs! Viņš izrāva no žaketes kaklasaiti, sagrieza to uz kreiso plecu, cepuri uzstūķēja uz vienas acs, kamēr otra kā prožektors turpināja taustīt māju, un streipuliski tenterēja pāri pagalmam, skaļi dziedādams par Ķemermiestiņu un skaisto Anniņu. Ahā, iekrita gan! Viņš manīja, ka kāds logā parāva aizkaru stūri un stiklam pieplaka gaiša sejiņa. Klāvs streipuļoja vēl izteismīgāk. Ticis pie durvīm, viņš sparīgi spēra ar kāju, klusībā gan raizēdamies, vai nebūs atsitis jaunajām korpēm purngalu.

- Ē, vai tur kāds ir? - Klāvs gluži pavēlnieciski uzsauca.

Durvis no iekšpuses strauji atsprāga vaļā. Tajās visā krāšņumā nostājās Lolita. Šobrīd viņa nemaz neatgādināja eņģeli. Lūpas cieši sakniebusi, Lolita atnācējam pretī meta zilus, pārsteiguma pilnus zibšņus. Ciemiņš neziņā brīdi saminstinājās.

- Ko brīnīes? Saņem, kā pienākas! - Klāvs nosvepstēja un tik stipri sagāzās uz mājas saimnieces pusi, ka Lolita viesi tikko paspēja satvert savās apaļīgajās mīkstajās rokās.

“Gluži kā dūnās,” Klāvs aiz labsajūtas pie sevis nodomāja.

- Vai tu esi jucis vai piestrēbies? - nu valodu atguva arī viņa.

Neizlaizdama Klāvu no skavām, vilka vīrišķi uz istabu. - Ta' smags gan pēc velna!

Gaišmatainā būtne elsa un pūta kā sila priede, taču savu sirds pavēlnieku istabā dabūja un kā kartupeļu maisu iegāza dīvanā. Klāvs jūta, ka no šādas neiedomājamas čubināšanas viņa sirds aiz mīlestības pret Lolitiņu kūst kā svece. Kāds neaizstājams sievišķis! Tikai Lolita un neviena cita soļos viņam blakus caur dzīvi!

Sieviete iekrita tuvākajā krēslā un, smagi elsodama, uzlika roku uz kuplajām krūtīm tajā pusē, kur kā negudra daudzījās viņas maigā

sirsniņa. Klāvu pārņēma žēlums, viņš tikko noturējās, lai nesāktu skaļi smieties un uzsaukt, kā šādā reizē pieņemts: “April, april!” Taču nepaspēja, jo Lolita pasteidzās pirmā:

Kur tu tā piesūcies?

- Ē, kur... kur... Satiku neaizmirstamu skolas draugu, un nu... - Klāvs izteiksmīgi novaikstījās, it kā viņam mutē būtu karote citronskābes. - Tu gan varēji novilkt ciemiņam mēteli, - viņš turpināja murmulēt, izlikdamies pavisam nespēcīgs. Kaklasaite arī tā savilkusies, ka žņaudzos nost kā aita pie mieta. Vajag taču redzēt...

- Labi jau, labi, - mājas saimniece rausās no krēsla. Noņēma nelaimīgo kaklasaiti un ar mokām izvīkstīja līgavaini no mēteļa.

- Vai tu mani vairs negribēsi? - Klāvs iečīkstējās.

- Kāzas jau ir noliktas, ko nu māžosimies, - Lolita beidzot ierunājās laipnāk, bet tik vienaldzīgā tonī, it kā runa būtu par mēslu vešanas dienu. Klāva seja savilkās kā neciešamās vēdergraižēs. Taču viņš savaldījās un neko neteica.

-Tagad sēdi mierīgi un nekusties, ka neuzskrien virsū galdam un nesaplēs manu kristāla vāzi! - iedama uz otru istabu, Lolita paspēja nobrīdināt.

Līdzko viņa pazuda aiz durvīm, Klāvs sajūsmā saberzēja rokas un kā skolas zeņķis pašūpojās vecajā dīvānā. Redz, cik labi būt iereibušam! Ja viņš būtu izturējies kā parasti, tad nekādas uzmanības. Bet tagad!...

-Tas ēzelis ir piesūcies kā ods, - pēkšņi aiz durvīm Klāvs izdzirdēja savas mīļotās maigo balstiņu. - Bet nedrīkst jau neko teikt. Sadusmosies – ko tad? Kā nekā šī ir trešā reize, kad taisos precēties... Nē, šīs kāzas neizjuks.

- Neizjuks, meitiņ, neizjuks! - tā bija nākamās sievasmātes balss. – Pēc kāzām mēs viņu mīcīsim kā plastilīnu. Tu paprasi, vai viņam krājkasē nav nolikta nauda. Vecpuišiem ir tik latu kā velnam spaļu. Un tad ieminies, ka vajadzētu uz tava vārda... Šitādā reizē viens otrs vīrietis ir ārkārtīgi devīgs.

Klāvs jūta pie kakla it kā aukstus pirkstus. Tie žņaudza rīkli aizvien vairāk un vairāk. Tādu pašu saltu elpu viņš sajuta uz pakauša - tieši tur, kur baloja mēnestiņš. Viss pagalam ! Viņa netīkoja vis skaisto uzvārdu, - viņai vajadzēja naudu un vīru par jebkuru cenu. Lūk, kā!

Klāvs drebošām rokām paņēra mēteli, pasita padusē cepuri un metās uz durvīm. Tad atcerējās, ka uz krēsla palikusi kaklasaite, atgriezās atpakaļ (kā nekā - nauda maksāta!), uzmauca to uz elkoņa

gluži kā Jāņu vainagu, un lieliem lēcieniem kā buks pēc šāviena izskrēja uz ielas.

AK, ŠĪ STRIĶA NAUDA !

Gulbenē uz ielas saskrējās divas dāmas cienījamos gados. Kādreiz abas bija sirsnīgas draudzenes, bet nu jau ilgu gadu, dzīves viļņu svaidītas, tā arī pazaudējušas viena otru. Viena no viņām - Jautrīte Krutka, apaļīga, ģērbusies pēc pilsētnieces modes. Tas nekas, ka viņai mugurā tumši zaļš kremplīna mētelis (pirms divdesmit pieciem gadiem tas taču bija dārgs un modīgs!), galvā cepure ar platu malu, kuru vēji un lietūs gadu desmitos locījuši pēc sava prāta, tā, ka cepures malas izskatījās tik viļņainas kā pati dzīve. Otra kundze – Smuidra Cicīte - pēc kundzes gan neizskatījās, bet tagad tā jāuzrunā visas, bija kārna, gara auguma un nedaudz saliekusies uz priekšu, it kā kārkla maikste cīnītos ar vēja brāzmām. Galvā biezs, izbalējis vilnas lakats, kaut gan pavasara saulīte sildīja tīri jauki. Mētelītis arī noplucis, nav pat no kremplīna.

- Ko es redzu! Smuidriņa! - Pirmā attapās un moži iesaucās Jautrīte. - Nu sveikiņa, sveikiņa!

Smuidras šaurajā sejā zem plānā, garā deguna tikpat plānas un bālas lūpas pastiepās garumā – tas nozīmēja smaidu.

- Sveika, sveika! Ta nu ilgi neredzējušās, - kārnā sieviete bezkaislīgā balsī atsaucās.

- Kur tad tev tik skābs ģīmis? - tūlīt apjautājās pilsētnieces kundze. - Un pati tāda panīkusi... Vai ta pensijā vēl neesi?

- Kur nu! Tikko kā taisījos iet pensijā, tā pusgadu pielika klāt, - drūmi skaidroja Smuidra. - Nākamajā gadā - atkal tas pats. Un tā man tai pensijai būs jāskrien pakaļ līdz mūža galam. Tā valdība mūs kā ēzeļus ar burkānu māna; tepat jau degungalā ir, bet mutē netiek.

- Es ta gan pensijā. Jau divus gadus. Nostrādāju rūpnīcā trīsdesmit gadus un, lūdzu, - četrdesmit latu rokā! - Iepni palielījās Jautrīte un viņas platajā sejā parādījās acīmredzama pārākuma apziņa. Bet tūlīt tā arī pazuda. Seja it kā izstiepās un viņa bēdīgi piebilda:

- Bet, kad samaksā visus maksājumus, tad tāds nieks vien paliek pāri. Tikai tik daudz, lai nīktu kā Bušmeisteres gov.

- Jā, jā, tur tev taisnība! - Smuidra it kā atdzīvojās un steidzīgi piekrita draudzenei. - Vai tad to par pensiju sauksi? Tā jau ir striķa nauda, ko valdība atvēlējusi, lai vecie var nopirkt virvi un paši aiziet

no šīs pasaules.

- Bet kur ir izeja? - Jautrīte nopietni pavaicāja un uzsita ar roku cepurei, lai vējš to nenorauj no galvas.

- Izeju valdība atradusi. Ja visi šitie pirmspensijas un pensijas vecuma ļautiņi ņemtu un visi reizē apmirtu - valstī vairs nebūtu nabago. Būtu tikai vidējais un bagātais slānis. Un tad tik Eiropā iekšā tā labi šiki, - te nu Jautrītei bija jāpiekrīt draudzenes teiktajam.

- Bet visi jau tos striķus nepirks... - dziļdomīgi novilka pilsētnieces kundze. - Bet, ka tā... Pa vienam... Valdība jau to nemaz nemana. Neviena jau no rītiem nepārskaita.

- Ko nu par valdību! - strikti iesaucās Smuidra. - Paskat, kādu šmuci sataistīja mūsu prezidents pāris gadu atpakaļ! Aizbrauca viens pats bez sievas uz Ameriku un tur sarakstījās ar kaut kādu Hertu. Ja tā būtu noticis Amerikā... Paskat, kā nabaga Klintoniņam gāja par vienu vienīgu dēciņu...

- Nu gan tu aizpļāpājies! - aizkaitināta iebļāvās Jautrīte. - Bija mūsu Ulmanis Amerikā, bija! Bet nebija tur nekādas Hertas, - viņš hartu parakstīja! - un vēl pie sevis nošņāca: - Muļķe tāda!

- Nu kāda tam nozīme: Herta vai Harta! Latviešiem Herta, amerikāņiem - Harta! - Smuidra neatkāpās no sava teiktā.

- Nu, muļķe gan! Tā saprašana tev no neēšanas izkūpējusi! - Jautrītes seja niknumā pat pietvīka. - Tā harta nav sievišķis, bet gan papīrs. Nu... Svarīgs dokuments! Saprati?

- Ak, dokuments...- gari un it kā vīlusies, novilka Smuidra. - Bet vienalga, mūsu naudiņu tērē tā valdība braukādama! - viņa tūlīt enerģiski iebilda. - Un, lai tas maksā ko maksādams, to pensiju, nu, - to striķa naudu, vienalga dabūšu! - tikpat enerģiski turpināja runātāja. - Nopirkšu aptiekā to pašu rūgto sāli, lai var ātrāk paskriet un to pensiju panākt!

-To gan izdari! - nosmējās Jautrīte un pagriezās uz iešanu. - Tad tikai nopērc striķi, lai stāv rezervē...